

הטור (להבנת הבי"י) לומד מדברי הרשב"א שגם כשהביאו לפניו פירות נוספים מאותו המין מאוחר יותר יוצאים בברכתו הראשונה

7. טור אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רו

מי שבירך על פירות שלפניו ואח"כ הביאו לו יותר מאותו המין א"צ לברך אף על פי שלא היו לפניו כשברך.

הבי"י סובר שכוונת הטור היא גם במין אחר כדין טפילה שדן בה הרשב"א שהיא ממין אחר

8. בית יוסף אורח חיים סימן רו

ומה שכתב רבינו אבל מי שבירך על פירות שלפניו ואחר כך הביאו לו יותר מאותו המין וכו'. נראה דלא בעינן שיהא מאותו המין ממש אלא היינו לומר שיהיה ממין ברכת הראשון ודין זה נראה שהוא נלמד ממה שכתב הרשב"א. ט"ז (י): ומה שהביא ראיה מדברי רשב"א במ"ש שא"צ ברכה על הפירות כיון שבירך על הפת אינו ענין לזה דשם ודאי הכל גריר אחר הפת שהוא עיקר אף שלא היו הפירות לפניו.

האם צריך שתהיה כוונתו מתחילה על הפירות

הבי"י משווה את כוונת הטור לכוונת רבנו מנוח שדימה הפירות לאמת המים. ומשמע שדין זה הוא דווקא כשהתכוין לאותם פירות נוספים. וכן משמע מההשוואה לדברי עולא שמדובר בין שעל השלחן.

9. בית יוסף אורח חיים סימן רו אות ה ד"ה אין מברכין

וכן כתב ה"ר מנוח (ספר המנוחה פ"ד ה"י) דהכי משמע מירושלמי דאמת המים דבסמוך. וכדאמרינן (נא:): כולה נבגא דברכתא היא ... ועיין במה שכתבתי בסימן קע"ט (קס. ד"ה כתב עוד) בשם הכל בו (סי' כד יז ע"ג):

הבי"י משווה דין זה לדברי הכלבו שאומר שכאשר בשעת ברכה אין לו ידיעה על כך שישתה שוב, חייב לברך. (וראה כלבו נוסף שהובא שם במקור 11 שמחמיר אף יותר)

10. בית יוסף אורח חיים סימן קעט

ד כתב הכל בו (הל' סעודה סי' כד יז ע"ג) בשם הר"ם (תשב"ץ אות ש) כשאדם נכנס לבית חבירו ויש שם חבורות הרבה שאוכלים וכל אחד מושיט לו כוסו מברך על כל חד וחד בורא פרי הגפן כי בכל פעם הוא נמלך ע"כ:

כשלא נותרו לפניו מהפירות עליהם בירך

לענין שחיטה הכריע בשו"ע שאם לא נותרו לפניו מההמות עליהם בירך חייב לברך על שחיטת הבהמות שהובאו מאוחר יותר

11. שולחן ערוך יורה דעה הלכות שחיטה סימן יט סעיף ז

היו לפניו הרבה לשחוט, וברך על השחיטה ואח"כ הביאו לו עוד, אם כשמביאים לו האחרונות יש עדיין לפניו מאותם שהיו לפניו כשברך, אין צריך לחזור ולברך; ואם לאו, צריך לברך.

ולכתחלה טוב ליהרהר להיות דעתו בשעת ברכה על כל מה שיביאו לו.

בבי"י משמע שיש לחלק בין סעודה שאדם קובע שאדם נמשך בה ולכן לא מברך, לשחיטה שיש יותר סילוק דעת. (ויש לדון בדעתו באכילת ארעי של פירות אם כסעודה או כשחיטה)

12. בית יוסף יורה דעה סימן יט אות ז ד"ה ואם מתחלה

הבי"י מסביר מדוע להלכה אדם ש'גמר מלאכול' לא מברך. ובשחיטה מברך כשהוא שסיום סעודה שאני דיש קבע לסעודה שלפעמים אדם יושב בסעודה קטנה ונמשך לסעודה גדולה אבל לענין ברכת שחיטה גמר הוי סילוק.

ברך על פרי ורוצה לאכול פרי אחר שלא לפניו

אין מברכין עד שמגיע לידו

1. תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ו הלכה א

... א"ר חייא בר ווא הדא אמרה אהן דנסב פוגלא (ג"א: ענולא) ומברך עילוי והוא לא אתי לידיה צריך למברכה עילוי זמן תניינות. אמר רבי תנחום בר יודן צריך לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שלא להזכיר שם שמים לבטלה:

2. רמב"ם הלכות ברכות פרק ד הלכה י

אין מברכין על אוכל מן כל האוכלין ולא על משקה מן כל המשקין עד שיבא לפניו ואם בירך ואח"כ הביאו לפניו צריך לחזור ולברך, ... עומד אדם על אמת המים ומברך ושותה אף על פי שהמים שהיו לפניו בשעת הברכה אינם המים ששתה מפני שלכך נתכוון תחלה.

אורח בבית בעל הבית

אורח שהיה בסעודה בבית בעל הבית כמון לדעת בעל הבית ואפילו אם סלק שולחנו ממשך לאכול

3. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מב עמוד א

רבא ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא, לכתר דסליקו תכא מקמייהו שדרו להו ריסתנא מבי ריש גלותא, רבא אכיל ורבי זירא לא אכיל. אמר ליה: לא סבר לה מר סלק אסור מלאכול? - אמר ליה: אנן אתכא דריש גלותא סמכינן. ואין סילוקתנו סליק, שדעתנו אס ישא משאנת מאת פניו אלנו נאלל

אורח שאכל פירות בבית בעל הבית נחזקו בו הראשונים האם יש קביעות באכילת פירות שפוטרת אותו מהברכה

4. תוספות מסכת ברכות דף מב עמוד א

אתכא דריש גלותא סמכינן - וכשרגיל לאכול מיני פירות ומביאין להם בזה אחר זה יש אומר שצריך לברך אכל חד וחד לפי שאינן יודעים אם יתן להם בעה"ב יותר ונראה שאין צריך לברך לפי שסומכין על שלחן בעה"ב והיינו דבי ריש גלותא.

השו"ע פסר כסבורים שבאונת אין היסח הדעת גם בפירות

5. שולחן ערוך סימן קעט סעיף ה

הקרואים בבית בעל הבית לאכול מיני פירות, ומביאין להם בזה אחר זה, אינם צריכים לברך אלא על הראשון.

הביאו לו פירות נוספים לאחר שאכל

הרז"ה מסביר שחידושו של רב פפא הוא אפילו שלא היה הטפל לפניו בשעת הברכה, יוצא.

6. חדושי הרשב"א מסכת ברכות דף מא עמוד ב

אמר רב פפא הלכתא דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעונין ברכה לא לפנייהם ולא לאחרייהם... אבל הר"ז ז"ל תירץ דהא דר' פפא בשלא היו לפניו בשעה שבירך על הפת והוה אמינא דטפלה לא מיפטר אלא בשהיתה לפניו מעיקרא דדעתיה עילויה בעידנא דברך המוציא, קמ"ל כיון דטפלה ניגהו לא בעו ברכה.

זה אם היה אוכל תפוחים ובירך עליהן ואח"כ הביאו לפניו אגוזים אם התפוחים חביבים לו יותר פוטר את האגוזים בגררת ברכת התפוחים אבל אם אינן חביבים אינן פוטרין את האגוזים אלא א"כ נתכוין להם מתחלה, כנ"ל. ובאול"צ ב יד טז ריבה גם 'גדול' וגם 'קודם למילה ארץ' שהם בכלל חשוב שמשפיע על קדימות בברכות. (ולכאורה לפי זה גם 'שלם')

ברמ"א הביא את דברי הרשב"א להלכה שאין דבר חשוב יותר בברכה על דבר שאינו חשוב דרך גורא

16. שולחן ערוך הלכות ברכת הפירות סימן ריא סעיף ה

הגה:...וכל זה דצריך להקדים (בברכה את החשוב יותר), היינו דוקא לכתחלה, אבל אם עבר ובירך על השני, אם הברכות שוות יוצא ואין צריך לחזור ולברך על זה שהיה לו להקדים, ובלבד שיהא דעתו ג"כ עליו בברכתו

המשנ"ב כותב שדין זה אפילו שהיו לפניו ולא כיוון בהדיא להוציאם

17. משנה ברורה סימן ריא ס"ק לב

ואפילו היו שניהם לפניו בשעת ברכה בעיניו שיתכוין לו בפירוש לפוטרו דאינו בדין שיפטר מי שאינו חשוב את החשוב דרך גורא אלא בכונה אבל אם בירך על החשוב פוטר את שאינו חשוב אפילו לא נתכוין בפירוש לפוטרו כיון שהיה מונח לפניו על השלחן בשעת ברכה

☞ וכ"פ בא"ח (בלק ט), אול"צ (יד טז), חזו"ע (עמ' קפ)

ברך על שיכר ורוצה לאכול דגים

המג"א כתב ששיכר לא מוציא דגים אלא כשדעתו עליהם בהדיא והמשנ"ב כתב כיון שהוא מין אחר

18. מגן אברהם סימן רו ס"ק ז

מיהו דוקא מיני פירות אבל שתה שכר והביאו לו דגים משנ"ב כבישוא מין אחר לגמרי אף על גב שהוא ברכה א' צריך לברך אא"כ היה דעתו עליהם אף על"פ שבאין למתק השתיה.

☞ וכ"כ ערוה"ש (יא) שו"ע הרב (ט) אליה רבה (ט) באר היטב (ד) משנ"ב (כב) כה"ח (לה)

גינת ורדים (אור"ח א סימן ד-ה): ברך על יין שרף אינו צריך לברך על המרקחת (וניכר שלא ראה את דברי המג"א ובכל אופן כתב שחכמי דורו נהגו אחרת) וכ"כ חזו"ע (עמ' קעט).

19. וזאת הברכה עמוד 67 בהערה בשם הרב אלישיב

ונראה שאם שני המאכלים משמשים לשתי מטרות אחרות כגון מין קינוח ומין מזון לדוגמא עוף וגלידה או דג ושוקולד הם נחשבים לשני מינים אחרים לגמרי ע"פ הוראת אחד מגדולי הדור (הרב אלישיב) לעומת זאת בשר וביצה או דג ועוף וכדומה נחשבים למין אחד לגבי דין זה מאחר שהם משמשים למטרה אחת שבאים למזון.

בספר חסידים סובר שכשיש לפניו מהפרי עליו ברך לא מברך וכשאינו לפניו מברך

13. ספר חסידים (מרגליות) סימן תתמו

ואם יבא לו פרי אחר שבירך על הראשון וכבר אכל הראשון שכבר בירך עליו כיון שלא היה דעתו על זה יברך גם על האחרון.

מדברי הכלבו נראה שכל שלא היו לפניו בשעת הברכה חייב לברך על החודשים ואפילו נותרו מפירות ראשונים

14. בית יוסף אורח חיים סימן קעט

ה וכתב עוד (כלבו הלכות סעודה יז ע"ג) בשם הר"ם (תשב"ץ אות שי) כשאוכלים שני מיני פירות או שלשה או אפילו מין אחד אם אין כולם לפניו בשעה אחת מברך על כל אחד ואחד לבדו ברכה ראשונה מפני היסח הדעת אבל לא ברכה אחרונה.

פסק השו"ע בהביאו לפניו פירות נוספים

השו"ע הכליל שכל שברכתו שווה אינו חוזר ומברך

15. שולחן ערוך הלכות ברכת הפירות סימן רו סעיף ה

מי שברך על פירות שלפניו ואחר כך הביאו לו יותר מאותו המין, אן ממין אחר שברכתו כברכת הראשון, אינו צריך לברך.

הגה: וטוב ליזהר לכתחלה להיות דעתו על כל מה שיביאו לו

דעת השו"ע כשלא היתה דעתו על שאר הפירות

מג"א (י) שו"ע הרב (ט) : כוונת השו"ע שלא מברך דווקא כשהיתה דעתו על שאר פירות.

שעה"צ (כ בשם ש"ך, ט"ז, דרישה, אליה רבה, מאמר מרדכי) : כוונת השו"ע שלא מברך אפילו בסתם שלא היתה דעתו על שאר פירות. אמנם הט"ו כתב: נראה דאין פוטר מברכה אלא באדם שדרבנו להימשך באכילת פירות יותר ממה שמונח לפניו.

הדין להלכה בהביאו לפניו פירות ולא היה דעתו עליהם

- **אול"צ** (ב, יד טז), חזו"ע (קעט) : אינו חוזר ומברך. ואפילו אכל בסתם ולא נשאר מהראשונים לפניו. שסב"ל.

- **משנ"ב** (כב) א"א לא נותרו מהראשונים לפניו והביאו לו ^ב ממין אחר - חוזר ומברך. ודווקא לשאכל הפרי ארעי ולא קבע עצמו לאכילת פירות (שעה"צ כ).

- **בא"ח** (א בלק ז) : אם קבע עצמו על השלחן לאכילת הפירות אינו וחוזר ומברך. ואם לא קבע כל שלא נותרו מהראשונים לפניו חוזר ומברך.

הביאו לפניו פירות חשובים יותר

הרשב"א (הובא בג"י בסימן זה ללא חולק) מחלק בין דבר חשוב לאינו חשוב. שדבר שאינו חשוב נגור אפילו שלא דרך כוונה אבל דבר חשוב יוצא בברכה רק דרך כוונה

15. חדושי הרשב"א מסכת ברכות דף מא עמוד א

ומסתברא דאפילו לר' יהודה אם היו לפניו אתרוג וזית כלומר שהוא חשוב משבעת המינים וקדם וברך על האתרוג אף על פי שאינו רשאי אינו צריך לחזור ולברך על הזית כיון שברכותיהן שוות והוא שנתכוון לפטור את הזית בברכת האתרוג, ... אבל בלא מתכוון לא דאינו בדין שיפטר מי שאינו חשוב את החשוב דרך גררה אלא דרך כוונה... ולפי פירוש

סיכום להלכה

אופן הברכה - לכתחילה אדם צריך להחזיק ביד ימינו מה שמברך עליו ולכוין בשעתו בברכה שיאכל כל מה שירצה לאחר ברכה זו.

ברך ולא היה לפניו - ברך כשלא היה פרי לפניו אינו מועיל וצריך לברך שוב כשיביאו לפניו הפירות.

ברך ולא כיון לפירות שלא נמצאים לפניו וגם לא החליט בהדיא שלא לאכול אלא ברך בסתם:

אם הוא אורה – הוציא בברכתו כל מה שיגיש לו בעל הבית.

אם בביתו וקבע עצמו לאכילת פירות כלומר שישב על השלחן באופן ששייך להמשך אחרי אכילה נוספת - אינו חוזר ומברך (שעה"צ כ).

ואם בביתו ולקח פרי דרך עראי, נחלקו בזה האחרונים:

- **אול"צ** (ב, יד טז), **חזו"ע** (קעה) : אינו חוזר ומברך. ואפילו לא נשאר מהראשונים לפניו. שסב"ל.

- **משנ"ב** (כב) א"א לא נותרו מהראשונים לפניו והביאו לו ² ממין אחר - חוזר ומברך.

- **בא"ח** (א בלק ז) : כל שלא נותרו מהראשונים לפניו חוזר ומברך.

הביאו לפניו פירות חשובים יותר כגון שהיו ממין שבעה או חביבים יותר או גדולים יותר (ומשמע גם שלם) כל שלא כיון בתחילה בהדיא עליהם חוזר ומברך (בא"ח בלק ט. משנ"ב ריא לב. אול"צ יד טו. חזו"ע קפ)

ברך על משקה ורוצה לאכול מזון – יש אומרים שחוזר ומברך כל שלא כיון (משנ"ב כב. כה"ח לח) ויש חולקים (חזו"ע קעט).